

Protokoll fört vid pleniföredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Närvarande

KS - CG - MP - NF - TA - WV

Frånvarande

MN

Justerat

Omedelbart

Ordförande

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Föredragande

Minister

Nina Fellman

Protokollförare

Rättssakkunnig

Raine Katajamäki

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 5

Principer för lagstiftningsåtgärder avseende fastställande av samgångsstödsbeloppet.

ÅLR 2018/1747

Landskapsregeringen beslutar om principer för lagstiftningsåtgärder avseende fastställande av samgångsstödsbeloppet i enlighet med **bilaga 1**. Antecknades till kännedom kommunernas skrivelse, **bilaga 2-3**.

Förtydligande gällande beräkningar för samgångsstöd

Norra Åland som ett exempel

Bakgrund

Med anledning av frågor från kommunerna Finström, Geta och Sund fanns det behov av att förtydliga hur landskapsregeringen avser lagstifta om fastställandet av samgångsstödets belopp i den situation där kommunerna verkställer den lagstadgade sammanslagningen i två steg, dels med stöd av den nuvarande landskapslagen (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning (senare, nuvarande lag) och dels i enlighet med den lagstiftning som landskapsregeringen föreslår. Därför gör landskapsregeringen följande förtydligande gällande principer för samgångsstödets utbetalning med den nya Norra Ålands kommun som ett exempel.

Allmänt

Med "FGS" avses Finström, Geta och Sund. Med "SV" avses Saltvik och Vårdö.

Stödsystemet tillsammans med övergångsbestämmelserna i reformlagen tillåter fyra olika typer av samgång:

- A) Alla fem kommuner samman 2020/2021
- B) Alla fem kommuner samman 2022
- C) FGS 2019 + SV sammanslagning 2020/2021
- D) FGS 2019 + SV sammanslagning 2022

Lagframställningen bygger på prognosuppgifter för invånarantalet i kommunerna år 2018. Beräkningarna nedan är gjorda på basis av ÅSUB:s preliminära befolkningsuppgifter från årsskiftet 2017/2018 (31.12.2017=1.1.2018) som borde ligga mycket nära de slutgiltiga invånaruppgifterna.

Finström	2 581
Geta	495
Sund	1 031
Saltvik	1 874
Vårdö	431

Totalt 6 412 invånare

- Invånarantalet i FGS är totalt 4 107
- Invånarantalet i SV är totalt 2 305

Avgränsning

Beräkningarna är gjorda för situationen där den frivilliga sammanslagningen mellan FGS sker år 2019. För det fall att den frivilliga sammanslagningen mellan FGS träder ikraft senare tar landskapsregeringen inte ställning till i detta dokument.

Tabell för beräkningen av grundbeloppets storlek då reformen genomförs i två steg
Frivillig sammanslagning som verkställs år 2019

Antal invånare	-3 000	3 001-6 000	6 001-12 000	>12 000
Antal kommuner				
2-3 kommuner	1 900 000	2 150 000	2 400 000	2 650 000
4-5 kommuner	2 150 000	2 400 000	2 650 000	2 900 000
6-7 kommuner	1 400 000	2 650 000	2 900 000	3 150 000
8 kommuner eller fler	2 750 000	2 900 000	3 150 000	3 400 000
0,6 2-3 kommuner	1 140 000	1 290 000	1 440 000	1 590 000
0,6 4-5 kommuner	1 290 000	1 440 000	1 590 000	1 740 000

Alternativ A

Ifall alla fem kommuner går samman år 2020 eller 2021 utbetalas som samgångsstöd totalt 4 276 135 euro till de norrländska kommunerna.

Alternativ B

Ifall alla fem kommuner går samman år 2022 utbetalas som samgångsstöd totalt 2 565 681 euro till de norrländska kommunerna.

Alternativ C

Två steg, nuvarande lag, reformlag, SV sammanslagning 2020/2021

I den här modellen går de fem norrländska kommuner samman i två steg:

- FGS år 2019 och
- SV år 2020 eller år 2021.

Samgångsstödet för den första sammanslagningen

Samgångsstödets belopp räknas för den första samgången (FGS) med stöd av den nuvarande lagstiftningen.

Grundbeloppet för den andra sammanslagningen

Då SV år 2020 eller 2021 kopplas till den nya kommunen beräknas samgångsstödets grundbelopp utgående från samma *principer* som i nuvarande lagstiftning. Detta betyder att invånarantalet beräknas med det sammanlagda invånarantalet i SV, eftersom enligt nuvarande lagstiftning ska en kommun bara ha rätt till ett sammanslagningsunderstöd åt gången. Således avgörs grundbeloppet med stöd av följande kriterier:

- sammanslagning mellan 2–3 kommuner och
- - 3 000 invånare.

Fördelningen av grundbeloppets utbetalning sker i enlighet med reformlagen.

Tilläggsdelen för den andra sammanslagningen

Då SV år 2020 eller 2021 kopplas till den nya kommunen beräknas samgångsstödets tilläggsdel enligt samma principer som grundbeloppet. Således fastställs även tilläggsdelens euro/invånare -belopp enligt tabellen i nuvarande lag:

- sammanslagning mellan 2 kommuner
- Invånarantal 2 001–2 500 (299 euro/invånare)

Fördelningen av tilläggsdelens utbetalning sker i enlighet med reformlagen.

FGS totalt	SV totalt
2 858 472	i) grundbelopp 1 900 000 ii) tilläggsdel enligt invånarantalet i två kommuner (SV) = 299 e/invånare*2 305 = 689 195
$2\,858\,472 + 1\,900\,000 + 689\,195 = 5\,447\,667$	
<u>Totalt: 5,4 miljoner</u>	

Sammanfattning

Jämfört med den nuvarande lagstiftningen ökar Alternativ C utbetalningen av samgångsstöd till kommunerna. Ifall de fem norråländska kommunerna skulle gå samman på det ovanbeskrivna sättet i två steg skulle det totala stödbeloppet som kommunerna erhåller, då endast den nuvarande lagstiftningen tillämpas, vara cirka 4,9 miljoner euro (2 858 472 euro för FGS + 2 589 195 euro för SV) medan enligt Alternativ C skulle till kommunerna utbetalas totalt 5,4 miljoner euro. Stödbeloppet i Alternativ C är också högre än samgångsstödet som utbetalas med stöd av reformlagen då samtliga norråländska kommuner sammanslås på en och samma gång (jmf. 4,3 miljoner euro år 2020/2021 respektive 2,6 miljoner euro år 2022).

Således bör det konstateras att Alternativ C inte innebär några negativa ekonomiska konsekvenser för FGS om kommunerna beslutar att frivilligt gå samman redan år 2019 och SV kopplas till den nya kommunen år 2020 eller 2021. Å andra sidan anses ökningen av stödbeloppet vara motiverad med hänvisning till den stora arbetsbelastningen och intensiva tidsperioden som uppstår då två kommunsammanslagningar sker väldigt nära inpå varandra.

Det bör också noteras att i Alternativ C utbetalas sammanlagt 2 589 195 euro i det skede då SV kopplas till den nya FGS kommunen. Stödet som utbetalas för den lagstadgade sammanslagningen är nästan lika stort som stödet för FGS, vilket innebär att SV kommer att kunna påverka användningen av en betydande del av det totala samgångsstödet och detta är viktigt ur likabehandlingsperspektivet.

Alternativ D

Två steg, nuvarande lag, reformlag, kommunstrukturlag, SV sammanslagning 2022

I den här modellen går de fem norråländska kommuner samman i två steg:

- FGS år 2019 och
- SV år 2022.

Samgångsstödet för den första sammanslagningen

Samgångsstödets belopp räknas för den första samgången (FGS) med stöd av den nuvarande lagstiftningen.

Grundbeloppet för den andra sammanslagningen

Då SV år 2022 kopplas till den nya kommunen beräknas samgångsstödets grundbelopp utgående från samma *principer* som i nuvarande lagstiftning. Detta betyder att invånarantalet beräknas med det sammanlagda invånarantalet i SV, eftersom enligt nuvarande lagstiftning ska en kommun bara ha rätt till ett sammanslagningsunderstöd åt gången. Således avgörs grundbeloppet med stöd av följande kriterier:

- sammanslagning mellan 2–3 kommuner och
- - 3 000 invånare.

Eftersom sammanslagningen sker år 2022 sänks grundbeloppet med 40 %. Fördelningen av grundbeloppets utbetalning sker i enlighet med reformlagen.

Tilläggsdelen för den andra sammanslagningen

Då SV år 2022 kopplas till den nya kommunen beräknas samgångsstödets tilläggsdel enligt samma principer som grundbeloppet. Således fastställs även tilläggsdelens euro/invånare - belopp enligt tabellen i nuvarande lag:

- sammanslagning mellan 2 kommuner
- Invånarantal 2 001–2 500 (299 euro/invånare)

Eftersom sammanslagningen sker år 2022 sänks tilläggsdelen med 40 % eftersom stödsystemets nedtrappning ska fungera på lika villkor för alla kommuner. Fördelningen av tilläggsdelens utbetalning sker i enlighet med reformlagen.

FGS totalt	SV totalt
2 858 472	i) grundbelopp $1\,900\,000 * 0,6 = 1\,140\,000$ ii) tilläggsdel enligt invånarantalet i två kommuner (SV) = $(299\text{ e/invånare} * 2\,305) * 0,6 = 413\,517$
$2\,858\,472 + 1\,140\,000 + 413\,517 = 4\,411\,989$	
<u>Totalt: 4,4 miljoner</u>	

Sammanfattning

Enligt Alternativ D utbetalas sammanlagt 1 553 517 euro i det skede då SV kopplas till den nya FGS kommunen. Således kommer SV att även i den här modellen kunna påverka användningen av en betydande del av det totala samgångsstödet som utbetalas till den nya norräländska kommunen.

Alternativ D innebär att utbetalningen av samgångsstöd till kommunerna är något lägre än vad tillämpningen av den nuvarande lagstiftningen skulle resultera i (jmf. med 4,9 miljoner euro). Nivåsänkningen förklaras med nedtrappningen av stödnivåerna i reformlagen som, i enlighet med likabehandlingsprincipen, berör samtliga kommuner som går samman först år 2022.

Den totala summan enligt Alternativ D är emellertid betydligt högre än stödet som utbetalas om alla fem norråländska kommunerna går samman först år 2022 (jmf. med 2,6 miljoner euro). Detta motiveras med hänvisning till den stora arbetsbelastningen och intensiva tidsperioden som uppstår då två kommunsammanslagningar sker väldigt nära inpå varandra.

BETRÄFFANDE BEHOVET AV SAMGÅNGSSTÖD FÖR FGS-KOMMUNEN OCH NORRA ÅLAND

Kommunerna Finström-Geta-Sund (FGS) har under mars månad 2018 fört diskussioner med landskapsregeringen (LR) kring behovet av stöd i anslutning till eventuell frivillig samgång. LR har i anslutning till dessa diskussioner meddelat en avsikt att ändra övergångsbestämmelserna i liggande lagförslag om kommunreform, så att de stöd som ska beviljas enligt nu gällande lag till stor del ska kunna räknas bort från de stöd som sedan ska stå till förfogande vid nästa obligatoriska sammanslagning för hela Norra Åland. Kommunernas representanter i styrgruppen för FGS har motsatt sig detta och LR har önskat kommunernas redogörelse över faktiska behov av samgångsstöd.

Det finns inledningsvis såväl ökade driftskostnader som behov av extra investeringar som följer av en eventuell samgång. Utöver vad som framkommer i kommunernas budgeter och ekonomiplaner för de kommande åren uppstår som följd av samgång behov av investeringar avseende:

- Förvaltningsutrymmen, gemensamma kontor för en samlad administration
- Infrastruktur och kommunalteknik, verksamhetslokaler för service

En sammanslagning väntas enligt kommunindelningsutredningen ge en starkare organisation och en mer stabil ekonomisk bas, men inga omfattande ekonomiska inbesparingar är att vänta och en sammanslagen kommuns totala ekonomi blir inte starkare än de nuvarande kommunernas.

Vid frivillig samgång beviljas sammanslagningsunderstöd om totalt ca 2,8 ME som fördelas på fem år enligt nu gällande kommunindelningslag (1997:76). Dessa stöd är i första hand avsedda att täcka ökade driftskostnader som uppstår i direkt anslutning till samgång, för samordning och anpassning.

I kommunindelningsutredarens förslag till sammanslagningsavtal för FGS anger utredaren under rubriken "Användning av sammanslagningsunderstödet" som exempel följande områden:

Strategi, serviceutveckling, personal, fusionskostnader, förvaltningskostnader samt trygghet av demokrati. Bara en sådan sak som nödvändig löneharmonisering uppskattas ge kostnadsökningar om 150.000 euro per år. Under punkten fusionskostnader nämns även "lokaler", men då avses mer iordningställande och ibruktagande än uppförande av desamma. Medel för detta saknas.

Utgångspunkten är att nya kommunens administration samlas under gemensamt tak inom centralorten Godby. Utöver kontor behövs utrymme för arkiv och befolkningsskydd för personal.

Alla tre kommunerna har under de senaste åren varit återhållsamma med investeringar och har därför ett ackumulerat investeringsbehov. I kommunernas fastställda budgeter för år 2018 och ekonomiplan för åren 2019-2020 har många såsom upplevt nödvändiga investeringar ytterligare skjutits på en osäker framtid. Kommunindelningsutredningens bilagor 2-3 redogör för år 2000-2016 genomförda, 2017 budgeterade och 2018-2019 i ekonomiplan upptagna investeringar i respektive kommun.

Sammanfattningsvis kan konstateras att de samgångsstöd som enligt nu gällande lag ska beviljas för en eventuell frivillig samgång mellan kommunerna Finström-Geta-Sund kommer att behövas i sin helhet och sannolikt inte ens att räcka till för redan nu kända investeringsbehov och ökade driftskostnader som väntas uppstå som en direkt följd av samgången som sådan. När sedan ytterligare två kommuner ett par år senare ska anslutas, eventuellt mot sin uttryckliga vilja, uppstår nya behov av kostnadsdrivande samordningsåtgärder. De investeringar och åtgärder som kan göras i anslutning till frivillig FGS-samgång kan kanske marginellt lindra behoven av motsvarande utgifter i nästa obligatoriska steg, men eliminerar inte desamma. Och regionen är fortsatt svagare än Södra.

Enligt beräkningsgrunderna för samgångsstöd i liggande lagförslag skulle stöden för Norra Åland vid samgång med fem kommuner bli ca 4,3 ME fördelat på tre år, men ca 0,5 ME mindre ifall det då bara är tre istället för fem kommuner som går samman, vid förverkligande 2021 (ytterligare avsevärt mindre vid samgång år 2022), ifall FGS-kommunerna då redan är frivilligt sammanslagna. Det är ok. Men de respektive sammanslagningarna genomförs som skilda projekt med olika laggrund och grad av frivillighet, och stöd som beviljas för respektive samgångsprocess bör inte påverka varandra.

I det liggande lagförslaget förutsätts samgångsstöden i den senare obligatoriska sammanslagningen användas till själva samgången och användningen ska uttryckligen redovisas gentemot LR med möjlighet till krav på återbetalning ifall de inte kan styrkas att de använts för rätt ändamål. Det är i övrigt svårt när omöjligt för FGS-kommunerna att i dag uppskatta de ytterligare behov som kan väntas uppstå vid en senare tvingande utökad sammanslagning.

Kommundirektörernas förslag:

Det enda rimliga vore att samgångsstöd som enligt nu gällande lag beviljas, och betalas ut fördelade på fem år efter frivillig samgång, fick användas fritt till den frivilliga samgångens förverkligande, och att i nästa steg utgå från de formuleringar och beräkningsgrunder som liggande lagförslag utgår från, utan korrigeringar i det liggande lagförslagens övergångsbestämmelser eller i beräkningsgrunderna. Ifall det innebär att mer pengar än nödvändigt beviljas blir kommunerna återbetalningsskyldiga på den överskjutande delen. Men undertecknade är tämligen övertygade om att dessa samgångsstöd kan komma att behövas i sin helhet för först en frivillig och sedan en obligatorisk, tvingande och därmed potentiellt mer krävande sammanslagning i den jämfört mot övriga Åland ekonomiskt svagare regionen Norra Åland.

Möjligheten till överlappande samgångsstöd har också uttryckligen utlovats från LR som morot för frivillig samgång och utredaren påpekar i sin rapport vikten av hur LR hanterar landskapsandelarna och hur det i sin tur kan antas påverka viljan till frivillighet och därmed projektets genomförande.

Som bilagor till denna skrivelse ber vi att få hänvisa till följande:

- Kommunindelningsutredare Siv Sandbergs slutrapport från okt 2017
- Sammanställning över befintliga anläggningar, tillgångar och investeringsbehov i FGS
- Skrivelse om behov av investeringsstöd
- Skrivelse om grundskolans basbelopp
- Förslag till samgångsavtal för Finström-Geta-Sund (väntas ställas ut till påseende 29.3.2018)

Godby 28.3.2018

Erik Brunström, k.dir Finström

Gustav Blomberg, k.dir Geta

Jens Andersén, k.dir Sund

ANLÄGGNINGAR, TILLGÅNGAR OCH INVESTERINGSBEHOV I "FGS-KOMMUNEN"

De tre kommunerna Finström Geta och Sund innehar inför eventuell samgång sammanlagda anläggningstillgångar till ett balansvärde om knappt 25 ME (tot bestående aktiva, bokslut 2016).

Utöver det som framkommer i balansräkningarna förekommer även visst innehav av danaarvsfastigheter och en del skogsbruksmark etc som har ett värde men som inte görs avskrivningar på.

För Finströms del återfinns även en inte oansenlig mängd kommunala tillgångar inom de kommunala aktiebolagen; Finströms kommunaltekniska Ab respektive Ålands Idrottscenter Ab.

Alla tre kommunerna har relativt omfattande och tilltagande investeringstryck i sina budgeter respektive ekonomiplaner för de kommande åren.

Utöver de investeringsprojekt som omnämns i budget och plan har alla tre kommunerna ett uppdämt investeringsbehov i form av underhåll inom infrastruktur, kommunalteknik och fastigheter.

I fråga om kapacitet i befintliga verksamhetslokaler har alla tre kommunerna i princip fullbelagt inom den egna äldreomsorgen, men ett antal lediga platser inom äldreboendet Oasen kf.

Barndaghemmen är närapå fullbelagda men där föreligger inga akuta behov av stor kapacitetsökning.

Inom skolan finns viss överkapacitet i en av kommunerna, vilket ger förutsättningar för begränsad avlastning av en annan kommuns skola vilken annars inom kort är att betrakta som fullbelagd.

Enligt de demografiska prognoserna och uttalade avsikterna kring samhällsutvecklingen kommer inom de närmaste 5-10 åren såväl barnomsorg som skola och äldreomsorg att behöva utökas inom FGS.

Det enskilt största och mest akuta investeringsbehovet är emellertid det som uppstår som direkt följd av samgång; iordningställande av utökade gemensamma förvaltningsutrymmen.

För att kunna samordna de tre kommunernas administrativa funktioner förutsätts om-, till- eller nybyggnation i flermiljonersklassen, inom Godby och så snart som bara möjligt.

Sett till kommunernas befintliga och prognosticerade kassasaldon för de kommande åren finns inte utrymme för dylika satsningar och inte heller samgångsstödet kan väntas täcka dessa utgifter.

Den sammanslagna kommunen har en sammanlagd skuldbörda (bokslut 2016) om nära 10 ME, motsvarande ca 2.500 E per invånare (snitt Åland 1.700 E).

Vi hänvisar i övrigt till respektive kommuns resultat- och balansräkningar enligt budget och bokslut för innevarande respektive senaste år samt för detaljer om balansvärden till avskrivningsplaner.

Samgångsavtal

Finström-Geta-Sund

Utställningsversion

22.03.2018

Innehållsförteckning

1. UTGÅNGSPUNKTER FÖR KOMMUNSAMMANSLAGNINGEN	4
1.1 AVTALETS SYFTE	4
1.2 MÅL FÖR KOMMUNSAMMANSLAGNINGEN	4
1.3 KOMMUNENS NAMN OCH VAPEN.....	4
1.4 AVTALETS GILTIGHET	4
2. INTERIMISTISK FÖRVALTNING.....	5
2.1 ORGANISATIONSKOMMISSIONEN OCH DESS BEHÖRIGHET	5
2.2 ORGANISATIONSKOMMISSIONENS SAMMANSÄTTNING.....	5
2.3 BEREDNING AV ÄRENDE TILL ORGANISATIONSKOMMISSIONEN	5
2.4 SAMARBETE MELLAN ORGANISATIONSKOMMISSIONEN OCH DE KOMMUNER SOM SAMMANSLÅS.....	5
2.5 HARMONISERING AV STADGOR, STYRDOKUMENT, TAXOR, AVGIFTER OCH FÖRMÅNER	5
3. POLITISK ORGANISATION OCH FÖRTROENDEVALDA	6
3.1 UTGÅNGSPUNKTER FÖR DEN POLITISKA OCH ADMINISTRATIVA ORGANISATIONEN	6
3.2 FULLMÄKTIGE UNDER ÖVERGÅNGSPERIODEN [IFALL SAMMANSLAGNINGEN VERKSTÄLLS 1.1.2019]	6
3.3 DEN UTVIDGADE KOMMUNENS FÖRTROENDEORGAN	6
3.3.1 Fullmäktige	6
3.3.2 Kommunstyrelsen	6
3.3.3 Nämndorganisation	6
3.3.4 Sockenråd.....	7
3.3.5 Röstningsområden	7
4. DEN UTVIDGADE KOMMUNENS PERSONAL	7
4.1 PERSONALEN OCH PERSONALÄRENDE	7
4.1.1 Personalavtal och anställningstrygghet	7
4.1.2 Planering av den utvidgade kommunens personalresurser	7
4.1.3 Arbetsvärdering och harmonisering av löner	8
4.2 KOMMUNDIREKTÖRERNAS STÄLLNING	8
5 ORDNANDET AV DEN UTVIDGADE KOMMUNENS SERVICE.....	8
5.1 PRINCIPERNA FÖR ORDNANDE AV SERVICEN I DEN UTVIDGADE KOMMUNEN	8
5.2 PLAN FÖR SAMORDNING AV SERVICEN I DEN UTVIDGADE KOMMUNEN	9
5.2.1 Allmän förvaltning och ekonomiförvaltning.....	9
5.2.2 Barnomsorg.....	9
5.2.3 Grundskola.....	9
5.2.4 Bibliotek, kultur och fritidsverksamhet.....	9
5.2.5 Individ- och familjeomsorg	9
5.2.6 Äldreomsorg.....	9
5.2.7 Samhällsplanering och byggnadsinspektion.....	9
5.2.8 Infrastruktur, miljövård och avfallshantering.....	10
5.2.9 Byggnader och anläggningstillgångar.....	10
5.2.10. Frivilliga brandkårerna.....	10
6. PRINCIPER FÖR SKÖTSELN AV EKONOMIN	10
6.1 SKÖTSELN AV EKONOMIN FÖRE SAMMANSLAGNINGEN.....	10
6.2 TILLGÅNGAR, SKULDER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER VID TIDPUNKTEN FÖR SAMMANSLAGNINGEN	10
6.2.1 Underhållsbehov	10
6.2.2 Övriga materiella tillgångar.....	10
6.2.3 Bolag	10
6.2.4 Övriga ansvarsförbindelser	11

6.3 MÅL FÖR EKONOMIN FÖR AVTALSPERIODEN	11
6.4 ANVÄNDNINGEN AV SAMMANSLAGNINGUNDERSTÖDET	11
6.5 INVESTERINGS- OCH UTVECKLINGSPROGRAM.....	12
7 ÖVRIGA ARRANGEMANG SOM FÖLJER AV KOMMUNSAMMANSLAGNINGEN	12
7.1 KOMMUNALT SAMARBETE.....	12
7.2 FÖRSAMLINGSINDELNINGEN	12
7.3 HEMORT FÖR SAMFUND OCH STIFTELSE.....	12
UNDERTECKNANDE AV AVTALET.....	12

1. Utgångspunkter för kommunsammanslagningen

1.1 Avtalets syfte

Detta är ett avtal om ordnande av förvaltning och service (samgångsavgift) mellan kommunerna Finström, Geta och Sund enligt § 9 i Kommunindelningenslagen 1196/1997. Avtalet iakttar bestämmelserna i Kommunindelningenslagen FFS 1196/1997 och Landskapslag (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning.

I enlighet med avtalet ändras kommunindelningen så att kommunerna Geta och Sund upphör och går samman med Finströms kommun. Den kommun som uppstår som ett resultat av sammanslagningen kallas i detta avtal den utvidgade kommunen.

1.2 Mål för kommunsammanslagningen

Målen för samgången mellan kommunerna är att

1. trygga en välfungerande kommunal basservice nära invånarna
2. stärka den kommunala ekonomin och trygga en effektiv resursanvändning
3. utveckla och förbättra kommunens serviceproduktion, myndighetsutövning och administrativa funktioner
4. stärka Godby som centrum för Norra Åland
5. stärka kommunens förhandlingsposition i förhållande till landskapsregeringen i nära samarbete med grannkommunerna

Den utvidgade kommunens strategiska tyngdpunktsområden är utveckling av äldreomsorgen, utbildnings- och ungdomsfrågor samt samhällsplanering.

Genom en effektiviserad samhällsplanering, kan den utvidgade kommunen attrahera utvidgade invånare och på sikt stärka kommunen, dess verksamhet och skatteunderlag samt fortsättningsvis utveckla Godby som centralort för norra Åland.

Genom medvetna satsningar på utveckling av äldreomsorgen hanterar kommunen proaktivt den verksamhetssektor där behoven och kostnaderna förväntas öka mest på sikt.

1.3 Kommunens namn och vapen

Namnet på den utvidgade kommunen blir Finström. Namnfrågan kan prövas vid ny lagstiftning eller utökad samgång.

Den utvidgade kommunens fullmäktige beslutar om kommunens vapen.

1.4 Avtalets giltighet

Avtalet träder i kraft när landskapsregeringen (LR) godkännt kommunernas gemensamma framställning om en kommunsammanslagning.

Den utvidgade kommunen inleder sin verksamhet 1.1.2019. Samgångsavtalet är giltigt i fem år. Den utvidgade kommunens fullmäktige kan ompröva överenskommelserna i samgångsavtalet om det sker

väsentliga ändringar i kommunens verksamhetsförutsättningar. Det införs kvalificerad majoritet, 2/3 majoritet, för att ompröva överenskommelserna i samgångsavtalet.

2. Interimistisk förvaltning

2.1 Organisationskommissionen och dess behörighet

Efter att Landskapsregeringen godkänt kommunernas framställning om kommunsammanslagning tillsätter Landskapsregeringen en organisationskommission i enlighet med 29 § i kommunindelningsslagen.

Organisationskommissionen sköter förberedelserna inför ordnandet av kommunens förvaltning till dess den utvidgade kommunens kommunstyrelse valts och den inleder sin verksamhet.

Kommunernas fullmäktige tillsätter genom likalydande beslut en interimistisk organisationskommission enligt kapitel 2.2. så snart kommunernas fullmäktige godkänt innehållet i detta avtal.

2.2 Organisationskommissionens sammansättning

Organisationskommissionen består av 9 medlemmar med personliga ersättare, så att Finströms kommun föreslår 4 medlemmar, Sunds kommun 3 medlemmar och Geta kommun 2 medlemmar. Kommissionen väljer inom sig ordförande och förste vice ordförande och andre vice ordförande. Presidiet i kommissionen skall representera alla tre regionerna.

I organisationskommissionens arbete deltar dessutom minst 2 personalrepresentanter som utses enligt huvudavtalsorganisation. Personalens representanter har rätt att närvara och yttra sig vid organisationskommissionens möten.

2.3 Beredning av ärenden till organisationskommissionen

För beredningen av ärenden till organisationskommissionen ansvarar en arbetsgrupp bestående av kommundirektörerna i Finström, Geta och Sund.

2.4 Samarbete mellan organisationskommissionen och de kommuner som sammanslås

Organisationskommissionen är skyldig att löpande informera kommunernas fullmäktige och styrelse om hur beredningsarbetet fortskrider. Organisationskommissionen ordnar vid behov gemensamma möten för kommunernas förtroendevalda.

2.5 Harmonisering av stadgor, styrdokument, taxor, avgifter och förmåner

Den utvidgade kommunens fullmäktige godkänner grunderna för taxor, avgifter och förmåner samt antar de stadgor och styrdokument som kommunen enligt lag är skyldig att upprätta. Tills nya är godkända gäller Finströms kommuns stadgor, taxor och styrdokument. Kommunernas planer och program (t.ex. äldreomsorgsplan) förenhetligas och uppdateras enligt en tidtabell som fastställs av organisationskommissionen.

3. Politisk organisation och förtroendevalda

3.1 Utgångspunkter för den politiska och administrativa organisationen

Den utvidgade kommunens politiska och administrativa organisation byggs upp med utgångspunkt i Finströms kommuns organisation. Förvaltningsstadgan revideras med utgångspunkt i överenskommelserna i samgångsavtalet.

Den utvidgade kommunens organisation ska iaktta följande principer:

- a) Effektivt, flexibelt och rättssäkert beslutsfattande
- b) Tillräcklig geografisk representation
- c) Tydlig arbetsfördelning mellan tjänstemän och förtroendevalda

Politisk organisationsschema bifogas samgångsavtalet.

3.2 Fullmäktige under övergångsperioden [ifall sammanslagningen verkställs 1.1.2019]

Under övergångsperioden från 1 januari 2019 fram till ordinarie kommunalval hösten 2019 utgörs den utvidgade kommunens fullmäktige av de sittande fullmäktigeledamöterna i kommunerna Finström, Geta och Sund (39 ledamöter). Styrelse och nämnder utses enligt vad som anges i avsnitt 3.3.2 och 3.3.3.

3.3 Den utvidgade kommunens förtroendeorgan

3.3.1 Fullmäktige

För mandatperioden 2020–2023 väljs ett 21 ledamöter till den utvidgade kommunens fullmäktige.

3.3.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen består av 6 ledamöter under avtalsperiodens giltighetstid. Finström (3 medlemmar, varav 1 en som ordförande), Sund (2 medlemmar) och Geta (1 medlemmar).

Presidiet i styrelsen skall representera alla tre regionerna.

3.3.3 Nämndorganisation

Den utvidgade kommunens nämndorganisation byggs upp med utgångspunkt i Finströms kommuns nämndorganisation och beaktar erfarenheterna från den utvärdering av organisationsreformen som genomförs 2017.

Utöver centralvalnämnden och de lagstadgade valbestyrelserna består nämndorganisationen av:

Invånarnämnden (7 medlemmar)

Samhällsnämnden (7 medlemmar)

Lantbruksnämnden (5 medlemmar)

Under samgångsavtalets giltighetstid utses medlemmarna i nämnderna så att alla de tidigare kommunerna säkras representation i nämnderna. Sund och Geta ges företräde vid val av nämndordförande.

Kommunfullmäktige kan vid behov inrätta ytterligare nämnder.

Ifall något av den utvidgade kommunens organ ansvarar för ärenden som rör någon annan kommun bereds deras representanter inflytande över beslutsfattandet på det sätt som överenskoms i samarbetsavtalet.

3.3.4 Sockenråd

För att främja närdemokratin i den utvidgade kommun kan fullmäktige för mandatperioden 2019–2023 tillsätta sockenråd som verkar inom de tidigare kommunernas område. Till sin formella status är sockenråden direktioner.

Sockenråden har rätt att ta initiativ och ge utlåtanden i frågor som är av vikt för invånarna i området. Närmare föreskrifter som sockenrådets verksamhet fastslås i den instruktion som antas av fullmäktige. För sockenrådets verksamhet och för småskaliga utvecklingsprojekt på sockenrådets initiativ reserveras budgetmedel.(se kapitel 6.4.).

Instruktion för sockenråd som bilaga till samgångsavtal.

3.3.5 Röstningsområden

Den sammanslagna kommunen har 4 röstningsområden enligt följande:

- Geta, med vallokal Geta skola
- Sund, med vallokal Sunds skola
- Godby, med vallokal Godby biblioteket
- Markusböle (inklusive tidigare Tjudö och Emkarby), med vallokal Breidablick

4. Den utvidgade kommunens personal

4.1 Personalen och personalärenden

4.1.1 Personalavtal och anställningstrygghet

Tillsviðare anställda i Geta och Sunds kommuner övergår vid ingången av avtalet i Finströms kommuns tjänst som så kallade gamla arbetstagare i motsvarande för dem lämpliga arbetsuppgifter. Visstidsanställd personal övergår i den nya arbetsgivarens tjänst för den tid den tidsbundna anställningen är i kraft.

Finströms kommunfullmäktige inrättar de tjänster och arbetsavtalsförhållanden som föranleds av kommunsammanslagningen eller anvisar övergående personal existerande vakanta tjänster eller arbetsavtalsförhållanden.

Till den övergående personalen betalas minst samma lön som före sammanslagningen.

Löner, personalförmåner och andra anställningsvillkor förenhetligas i enlighet med det särskilda avtal som görs upp i samråd med personalen.

4.1.2 Planering av den utvidgade kommunens personalresurser

Omedelbart efter att kommunernas fullmäktige godkänt framställan om kommunsammanslagning utarbetar organisationskommissionen i samråd med kommunernas ledning och personalens representanter ett övergångsavtal, där det framgår vilken personal som överflyttas till vilka befattningar. Avtalet beaktar den utvidgade kommunens personalbehov, strategiska tyngdpunktsområden och kommande pensioneringar.

Personalplanen och övergångsavtalet ska vara klart senast i oktober 2018, så att de nya tjänsterna och befattningarna kan inrättas av fullmäktige och beaktas i budgeten för 2019.

För att utveckla en gemensam verksamhetspraxis i den utvidgade kommunens olika enheter gör den utvidgade kommunen upp ett utbildningsprogram för ledare och personal. Programmet finansieras ur sammanslagningsunderstödet.

4.1.3 Arbetsvärdering och harmonisering av löner

Under år 2019 genomförs en arbetsvärdering för den utvidgade kommunens anställda. Med utgångspunkt i arbetsvärderingen utarbetas en plan för harmoniseringen av löner och kommunspecifika förmåner.

Harmoniseringen av löner och förmåner genomförs under en tvåårsperiod. Målet med harmoniseringen är att uppnå lika lön för lika krävande uppgifter.

4.2 Kommundirektörernas ställning

Kommundirektörerna i Finström, Geta och Sund övergår i anställning i den utvidgade kommunen för viss tid (5 år) under samgångsavtalets giltighetstid.

Tjänsteinnehavaren av kommundirektörstjänsten i Finström blir kommundirektör i den utvidgade kommunen

Tjänsteinnehavaren av kommundirektörstjänsten i Sunds kommun övergår till den nyinrättade tjänsten som samordningschef.

Tjänsteinnehavaren av kommundirektörstjänsten i Geta kommun (f.n.80%) övergår till den nyinrättade tjänsten som kommunsekreterare.

5 Ordandet av den utvidgade kommunens service

5.1 Principerna för ordnande av servicen i den utvidgade kommunen

Verksamheten i den utvidgade kommunen samordnas med utgångspunkt i Finströms kommuns organisation.

Barnomsorg, skola och äldreomsorg organiseras som närservice med utgångspunkt i de existerande skolorna, daghemmen och äldreboendena i Finström, Geta och Sund. Genom gemensam ledning och verksamhetsutveckling möjliggörs en flexibel och effektiv användning av de existerande resurserna.

Kommunernas allmänna förvaltning, tekniska förvaltning, samt individ- och familjeomsorgen samordnas och förenhetligas med syfte att på sikt minska kostnaderna för den administrativa organisationen och att uppnå mer effektiv organisation som verkar kostnadseffektivt och ger en kvalitativ god service.

Den utvidgade kommunens centraladministration koncentreras till Godby. Delar av förvaltningen kan vid behov lokaliseras i Geta eller Sund.

5.2 Plan för samordning av servicen i den utvidgade kommunen

Långsiktiga planer för samtliga verksamhetsområden utarbetas och antas av den utvidgade kommunen.

5.2.1 Allmän förvaltning och ekonomiförvaltning

I och med kommunsammanslagningen stärks den allmänna förvaltningens personalresurser. Personresurserna används, för att effektivisera kommunens strategiska planering och utveckling, för att utveckla bruket av digitala system och för att stärka funktioner som hittills inte haft tillräckliga resurser. Kontinuerligt så länge samgångsavtalet är i kraft utvärderas den utvidgade kommunens förvaltning. Avsikten är att personalresursen inom allmän förvaltning på sikt ska minska.

5.2.2. Barnomsorg

Barnomsorg erbjuds i kommundelarna Finström, Geta och Sund och samordnas under en gemensam ledning. Taxor, avgifter och praxis harmoniseras.

5.2.3. Grundskola

Grundläggande undervisning (1-6) erbjuds i kommundelarna Finström, Geta och Sund. Skoldistriktsgränserna ses över så att de existerande skolenheterna kan användas på ett optimalt sätt. Skolbibliotek skall finnas på alla grundskolor (1-6) i kommunen.

5.2.4. Bibliotek, kultur och fritidsverksamhet

Biblioteks-, kultur- och fritidsverksamheten samordnas så att resurserna används på ett effektivt sätt och områden som varit svagt resurserade (t.ex. ungdoms- och fritidsverksamheten) kan stärkas.

Befintliga servicepunkter tas tillvara och används inom biblioteksväsendet.

5.2.5. Individ- och familjeomsorg

Individ- och familjeomsorgen samordnas så att administrationen lokaliseras till Godby. Omorganiseringen beaktar existerande samarbetsavtal med andra kommuner och förverkligandet av en samordnad kommunal socialtjänst (KST) på Åland.

5.2.6. Äldreomsorg

Äldreomsorgen samordnas under en gemensam äldreomsorgsledare för att stärka förutsättningarna för att utveckla verksamhetsformerna, använda existerande resurser effektivt och på sikt öka kommunens kapacitet att hantera mer krävande äldreomsorg (t.ex. demensvård) och att bemöta behoven hos olika klientgrupper.

Befintliga servicepunkter tas tillvara och används inom äldreomsorgen.

5.2.7. Samhällsplanering och byggnadsinspektion

Markplanering och områdesutveckling är ett strategiskt område. Personalresurserna inom samhällsplanering och byggnadsinspektion organiseras så att uppdelningen mellan planering, myndighetsutövning och operativ verksamhet blir tydligare.

5.2.8. Infrastruktur, miljövård och avfallshantering

System, taxor, avtal och verksamhetssätt utvecklas så att samma principer ska gälla för invånarna i hela kommunen.

Befintliga återvinningscentraler bibehålls. Finström nuvarande avtal med Saltvik omförhandlas. Underhållsplan tas fram för V/A-nätet och vägar.

5.2.9. Byggnader och anläggningstillgångar

Kommunens framtida lokalbehov inventeras i samråd med verksamheterna. Fullmäktige fattar beslut om riktlinjerna för kommunens framtida lokalbehov. Kommunen förbinder sig att kommunens alla delar kommer i åtanke vid beslut om riktlinjerna i avsikt att möta upp respektive kommuns behov efter samgång.

Bilagan anläggningar, tillgångar och investeringsbehov i den utvidgade kommunen bifogas samgångsavtalet.

5.2.10. Frivilliga brandkårerna

Befintliga servicepunkter tas tillvara och används inom räddningsväsendet. Avtalen med kårerna harmoniseras.

6. Principer för skötseln av ekonomin

6.1 Skötseln av ekonomin före sammanslagningen

Fram till genomförandet av sammanslagningen förbinder sig Finströms, Geta och Sund kommuner att sköta sin ekonomi på ett sätt som inte skapar oskäliga belastningar på den utvidgade kommunens ekonomi. Investeringar och väsentliga öknings av driftsutgifter som inte är upptagna i budget och ekonomiplan ska förankras hos organisationskommissionen.

6.2 Tillgångar, skulder och ansvarsförbindelser vid tidpunkten för sammanslagningen

De sammanslagna kommunernas tillgångar, skulder och ansvarsförbindelser övergår på den utvidgade kommunen.

6.2.1 Underhållsbehov

En underhållsplan tas fram av den utvidgade kommunen då den bildats.

6.2.2 Övriga materiella tillgångar

En inventering görs av icke balansförda tillgångar så som danaarv, donationer, skjul, skogsmark etc.

Inventeringen tas fram då kommunen bildats.

6.2.3 Bolag

Organisationskommissionen föreslår för alla tre kommuners fullmäktige hur VA-verksamheten skall ordnas i den utvidgade kommunen så att beslut tas i god tid före samgång.

6.2.4 Övriga ansvarsförbindelser

Övriga ansvarssvarförbindelser t.ex till tredje sektor inventeras då kommunen bildats.

6.3 Mål för ekonomin för avtalsperioden

Målet är att garantera hög servicekvalitet samt skapa stabilitet, konkurrenskraft och långsiktighet i kommunens ekonomi. Nyckelfaktorer för en sund kommunalekonomi är kostnadseffektiv serviceproduktion och tillräcklig ekonomisk rörelsemarginal.

Skötseln av den utvidgade kommunens ekonomi eftersträvar en behärskad utveckling av verksamhetsutgifterna samt ett årsbidrag som är tillräckligt stort för att ge utrymme för nyinvesteringar.

Investeringar finansieras i regel med årsbidraget. Främmande kapital används i första hand för utvecklingsinvesteringar och för att effektivera verksamheten.

Den utvidgade kommunens inkomstskatte- och fastighetsskattesatser motsvarar medeltalet för kommunerna i landskapet Åland.

Kommunens ledning och beslutsfattare använder aktivt den effektiviserings- och inbesparingspotential som uppstår t.ex. till följd av personalförändringar och tekniska innovationer.

6.4 Användningen av sammanslagningsunderstödet

Det sammanslagningsunderstöd på cirka 2,8 miljoner euro som kommunen är berättigad till enligt Landskapslag (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning fördelas inom följande områden:

Utarbetande av den utvidgade kommunens strategi

- Strategiprocessen
- Kommunikation och medborgarkontakter

Serviceutveckling

- Utveckling av verksamheten inom äldreomsorgen

Personal

- Stegvis harmonisering av personalens löneskillnader
- Personalförmåner
- Personalutbildning
- Ledarskapsutbildning

Fusionskostnader

- Ändring av vägnamn mm
- Lokaler
- Förvaltningsarrangemang

Förvaltningskostnader

- Investeringar i IT-system
- Gemensamt arkiv

Tryggande av demokrati

- Utbildning för förtroendevalda
- Sockenrådets verksamhet
- Anslag för småskaliga utvecklingsprojekt
- Evenemang för kommuninvånarna

Den enskilt största posten utgörs av personalrelaterade kostnader.

Sammanlaggningsunderstödet betalas ut under 5 år, där det första året fås den största summan, andra året 80 % av första årets summa, tredje året 60 procent av första årets summa osv.

6.5 Investerings- och utvecklingsprogram

Kommunsammanslagningen förutsätter tillräckliga förvaltningsutrymmen.

De sammangående kommunernas fullmäktige fattar beslut om principerna för den utvidgade kommunens investerings- och utvecklingsprogram som organisationskommissionen bereder.

7 Övriga arrangemang som följer av kommunsammanslagningen

7.1 Kommunalt samarbete

Alla bilaterala samarbetsavtal mellan två eller flera av kommunerna Finström, Geta och Sund upphör i och med kommunsammanslagningen.

Existerande samarbetsavtal med andra kommuner samt medlemskap i kommunalförbund övergår på den utvidgade kommunen. Organisationskommissionen går igenom samarbetsavtalen och bedömer behovet av att omförhandla samarbetsrelationerna.

7.2 Församlingsindelningen

Bildandet av den utvidgade kommunen har enligt kyrkolagen 1054/1993 återverkningar på indelningen i evangelisk-lutherska församlingar på Åland (Finström-Geta och Sund-Vårdö församlingar).

7.3 Hemort för samfund och stiftelser

De företag, föreningar, andelslag, stiftelser eller andra samfund som har någon av de upplösta kommunerna som hemort får efter sammanslagningen den utvidgade kommunen som hemort. Myndigheterna genomför de nödvändiga registerförändringarna enligt stadgandena i kommunindelningsslagen.

Undertecknande av avtalet